

VLAAMSE OVERHEID

Intendant van de Vlaamse Regering
Piet VANTHEMSCHE

Koning Albert II-laan 7
1210 BRUSSEL

T 02 55261 00

piet.vanthemsche@vlaanderen.be

////////////////////////////////////
Datum: 18 januari 2023

Onderwerp: TWEEDE RAPPORTERING AAN DE VLAAMSE REGERING
////////////////////////////////////

1. ALGEMEEN

Voor een overzicht van de activiteiten in de voorbije periode verwijs ik naar de maandelijkse rapporteringen in ***bijlage 1*** van dit verslag.

Voor de bijlagen bij de maandrapporten verwijs ik naar de website van de VLM:

<https://www.vlm.be/nl/themas/veerkrachtigeopenruimte/herstructureringsbeleidPAS/maatwerkgebieden/Paginas/Rapportering-intendant.aspx>

Voor een goed begrip vat ik de doelstelling voor het Turnhouts Vennengebied tegen 2030 nogmaals samen:

- Allocatie openstaande doelen voor 3110 en 3130 (resp. 10,7 en 13,8 ha)
- Bijkomende emissiereducties bovenop G8 om tegen 2030 de afgesproken 50% reductie van de KDW-overschrijding van de stikstofgevoelige habitats realiseren.
Raming = emissiereductie van 100 ton NH3 bovenop G8, VITO verfijnt berekening.
- Buiten SBZ aangepaste bemesting in zones die hydrologisch in contact staan met vennengebieden (intrekgebieden, afwateringsgebieden), ecohydrologische studie
- Binnen SBZ aangepaste bemesting in functie van wegwerken milieudruk om IHD realisatie, voor de percelen die niet groen ingekleurd zijn.
- Hydrologisch herstel in het gebied om IHD mogelijk te maken (waterwinning, ...)
- Uitvoeren van specifieke maatregelen voor natuurinrichting en –beheer in functie van het gebiedsgericht reduceren van deposities
- Ontwikkelmogelijkheden lokale landbouw (reconversie, heroriëntatie, verbreding, wijziging bedrijfsvoering, samenwerking)
- Sociale en bedrijfseconomische begeleiding van de betrokken landbouwers

Ter ondersteuning van de intendant werd een Interdepartementale Werkgroep PAS (IDW-PAS) ingesteld waarin alle betrokken administraties betrokken zijn (Departement Omgeving, DLV, VLM, VMM, VITO, ILVO, INBO).

De samenwerking binnen de IDW-PAS onder leiding van de intendant is goed verlopen. De betrokken ambtenaren koppelden weliswaar terug met de eigen administratie, maar dat heeft een goede samenwerking nooit in de weg gestaan.

De Intendant nam het engagement om zijn rapporten publiek te maken. Alle rapporten en een aantal informatieve presentaties zijn consulteerbaar op de website van de VLM:

<https://www.vlm.be/nl/themas/veerkrachtigeopenruimte/herstructureringsbeleidPAS/maatwerkgebieden/Paginas/Rapportering-intendant.aspx>

Zoals reeds vroeger gesteld, wordt er gewerkt naar een omvattend ontwikkelplan met de horizon op 2045.

2. VOORBEREIDENDE WERKZAAMHEDEN:

Binnen de IDW-PAS werd verder gewerkt aan de projecten die de opmaak van een ontwikkelingsplan voor het Turnhouts Vennengebied moeten ondersteunen.

2.1. De screeningtool.

Het VITO werkt een screeningtool voor het TVG verder af. De tool zal kunnen gebruikt worden om de evolutie van de ammoniakemissie binnen het TVG en de impact van de verschillende scenario's (vrijwillige uitstapregeling, evolutie Nederland, ...) te simuleren en op te volgen. De assumpties gebaseerd op het G8-scenario zullen desgevallend moeten aangepast worden aan de bijsturing van de PAS na het openbaar onderzoek. Zie toelichting in ***bijlage 2***.

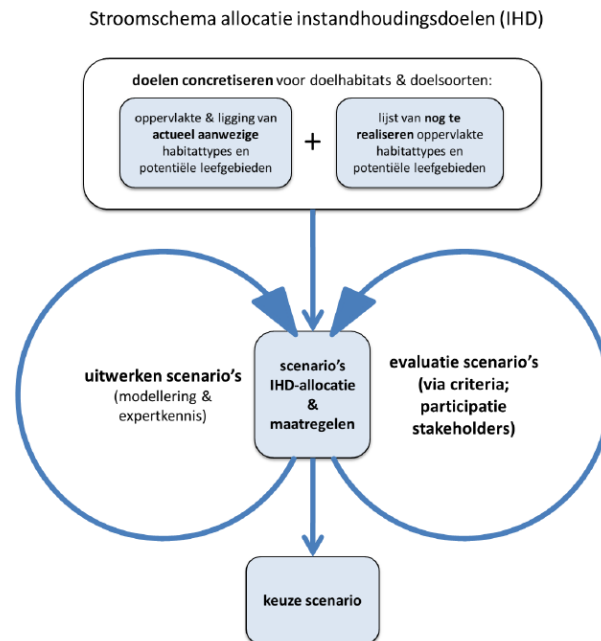
2.2. Het ecohydrologisch onderzoek.

De afwerking van fase 1 van het ecohydrologisch onderzoek loopt wat vertraging op wegens het tijdelijk uitvallen van een cruciale medewerker. Er werd een voorstel voor de vervolgstappen (fase 1 t.e.m. 5) die lopen tot 31 december 2025 uitgewerkt en voorgelegd aan het Departement Omgeving. Zie ***bijlage 3***. Ik ga ervan uit dat dit voorstel werd gevalideerd. Het ecohydrologisch onderzoek zal de basis vormen voor de allocatie van de openstaande doelen voor de SBZ-H binnen het TVG. Verschillende stakeholders zullen bij het ecohydrologisch onderzoek betrokken worden. De data die in het onderzoek gegenereerd worden, zullen ontsloten worden.

2.3. Methodiek IHD-allocatie in het TVG.

Binnen de IDW-PAS werd een gedetailleerd voorstel van methodiek voor de IHD-allocatie in het TVG uitgewerkt. Zie ***bijlage 4***. Aan de betrokken administraties wordt gevraagd deze methodiek te valideren. Het is de bedoeling om op basis van beschikbare data en data uit het eco-hydrologisch onderzoek een aantal scenario's uit te werken en te evalueren. De evaluatie zal een participatief proces zijn waar de verschillende stakeholders bij betrokken worden.

Schematisch ziet het proces er als volgt uit:

2.4. Inventarisering vergunningen.

Het Departement Omgeving inventariseerde in samenwerking met de lokale overheden de bestaande vergunningen binnen het TVG, veehouderij per veehouderij en dat zowel voor het houden van dieren als voor het winnen van grondwater.

De IDW-PAS beschikt nu over een gedetailleerd overzicht van de vergunning status van elke veehouderij.

Het kaartje in **bijlage 5** geeft een overzicht van waar de bedrijven verspreid liggen qua vergunningstoestand.

2.5. Grensoverschrijdende pilot in het TVG.

Een goede grensoverschrijdende samenwerking is van groot belang voor de evaluatie van de doelafstand van het TVG. Het VITO stelt dat in de mate dat de Nederlandse PAS verder gaat dan de emissiereductie buitenland waarmee rekening gehouden werd in het G8-scenario, dit een significante impact zal hebben op de doelafstand.

Daarom wordt een concrete bilaterale aanpak opgezet met de Nederlandse provincie Noord-Brabant rond verschillende thema's:

- De doelen aan beide zijden zullen worden opgelijst en vergeleken met elkaar. Het is belangrijk om gelijkaardige inspanningen te leveren.
- Er komt een afzonderlijke sessie om het opzet van de ecohydrologische studie meer in detail toe te lichten en het grensoverschrijdend karakter te onderzoeken.
- Ten behoeve van de opbouw van de screeningtool zullen de emissiegegevens worden uitgewisseld.
- Er wordt nagedacht over de communicatie over het pilootproject om de bilaterale samenwerking onder de aandacht te brengen.

- Goede (landbouw)praktijken aan beide zijden worden opgelijst.
- Met betrekking tot vergunningverlening wordt nagegaan wat de verplichtingen zijn en hoe we daar wederzijds in de praktijk mee omgaan.
Indien nodig worden voorstellen voor remediëring geformuleerd.

2.6. **Op zoek naar alternatieve waterbronnen**

Momenteel is grondwater de quasi enige waterbron in functie van landbouwgebruik of openbare drinkwaterwinning. Op een aantal waterlopen in het werkingsgebied van de intendant geldt een permanent captatieverbod en ten tijde van droogte wordt dit vaak uitgebreid naar alle onbevaarbare waterlopen. In functie van het vooropgestelde hydrologisch herstel dringt een zoektocht naar alternatieve waterbronnen zich op. De grootschalige opvang van hemelwater is een mogelijk zinvol alternatief, zeker indien dit kan gekoppeld worden aan grootschalige infrastructuur. In het noorden van het werkingsgebied van de intendant ligt een militaire landingsbaan en bijhorende taxibaan welke volledig voorzien zijn kunstmatige hemelwaterafvoer (in functie van de veiligheid).

Momenteel wordt het hemelwater (+/- 20 ha) versneld afgevoerd richting de kleine waterlopen (grotendeels Gels Loopke en deels Leyloop) in het Antwerpse Maasbekken. Vanuit de IWG PAS is de idee ontstaan om de verdere haalbaarheid te onderzoeken om dit afstromend hemelwater grootschalig op te vangen in een aan te leggen vijver/ven en aan te leveren in tijden van droogte aan de landbouw ter vervanging van bestaande grondwaterwinningen. Uiteraard dient rekening gehouden te worden met de veiligheidsvereisten vanuit de FOD Defensie en de randvoorwaarden vanuit het doelstellingen voor het Turnhouts Vennengebied.

De IWD PAS TVG onderzoekt hoe dergelijke haalbaarheidsstudie kan gelanceerd worden.

3. **VOORSTELLEN AAN DE VLAAMSE REGERING.**

3.1. **Vrijwillige stopzettingregeling.**

Om de bijkomende daling van de ammoniakemissie te realiseren stel ik voor om alle veehouders uit het TVG tijdelijk toegang te verlenen tot een flankerend beleid voor vrijwillige bedrijfsbeëindiging zoals in de conceptnota PAS voorzien is voor donker oranje bedrijven, ongeacht hun impactscore. Uit onze analyse is namelijk gebleken dat bedrijven met een hoge ammoniak-uitstoot soms een lage impactscore hebben en omgekeerd.

Samen met de inspanning aan de Nederlandse kant zal een vrijwillige uitstapregeling waarschijnlijk voldoende zijn om de doelafstand met het scenario G8 voor het TVG weg te werken. Met de screeningtool van het VITO kan de impact van nabij opgevolgd worden.

3.2. **De aanleg van een grondenbank voor het TVG.**

De impact van de voorziene maatregelen op percelen in landbouwgebruik gelegen in de SBZ-H of in intrekgebieden (ecohydrologisch onderzoek) zal groot zijn. Bovendien is er de vrees dat het jarenlange allocatieproces en de uitwerking van het ontwikkelplan speculatieve grondtransacties zal aanwakkeren. Daarom is het aangewezen om aan de VLM op te dragen om een grondreserve aan te leggen, specifiek voor het TVG.

Daarbij kan het principe gehanteerd worden dat de VLM een recht van voorkoop heeft voor gronden binnen de volledige SBZ-H in het TVG. Voor de andere gronden in het maatwerkgebied kan gebruik gemaakt worden van het bestaand instrumentarium waaronder het recht van voorkeur en de grondenbank IHD-PAS, bebossing en Blue-Deal. Een te beslissen flankerend landbouwbeleid kan in functie van grondverwerving en het stopzetten van gebruik van bijkomende vergoedingen en toeslagen ontsluiten.

3.3. **Intensieve begeleiding naar stikstofarme teelten en teeltplannen.**

Zoals reeds gesteld, zal een grote oppervlakte van percelen die momenteel in landbouwgebruik zijn, te maken krijgen met regimes van aangepaste bemesting.

Het is belangrijk om na te gaan in welke mate het mogelijk is om, ondanks die beperking, deze gronden toch in landbouwgebruik te houden.

Om dit mogelijk te maken zal een omschakeling nodig zijn van de bestaande akkerbouwmodellen naar modellen die meer op agro-ecologische principes gestoeld zijn.

Ik stel voor om DLV, ILVO en INBO opdracht te geven om een intensief begeleidingsproject uit te werken om deze transactie te omkaderen en te faciliteren. Het resultaat hiervan moet toelaten om landbouw en natuur samen te brengen in een gemeenschappelijk verhaal, eerder dan als antagonisten.

3.4. **Coördinatie van een gebiedsgerichte aanpak.**

In mijn eerdere rapporten wees ik op de “lasagna” van beleidsprocessen die in het TVG langs/door mekaar lopen.

De IDW-PAS lijkt me het gepaste forum om een globale gebiedsgerichte benadering te coördineren. Alle betrokken departementen en instellingen zijn er vertegenwoordigd, de verschillende expertises zijn aanwezig. Dat laat toe om alle lopende processen interdisciplinair en consistent te coördineren.

Ik stel voor om de IDW-PAS te mandateren om de verschillende beleidsprocessen die binnen het maatwerkgebied lopen, te coördineren.

4. **BUDGETTAIRE EN PERSONELE IMPACT**

De kost van een vrijwillige stopzettingsregeling is momenteel moeilijk te becijferen en zal maar duidelijk worden bij het afsluiten van de intekenperiode.

De kost van de grondenbank zal afhankelijk zijn van de aangeboden transacties. Voor beide initiatieven zal een provisie moeten aangelegd worden.

De kostprijs van het akkerbouwbegeleidingsproject kan geraamd worden op basis van het projectvoorstel van DLV, ILVO en INBO.

Deze projecten moeten de uitwerking van een ontwikkelplan voor het TVG binnen twee jaar na de definitieve PAS mogelijk maken. Momenteel wordt een ontwerp van stikstof-saneringsprogramma uitgewerkt met middelen voor aankoop, inrichting, beheer, flankerend beleid, faciliterende processen en personeel. Naast de nodige budgettaire middelen moet ook voorzien worden in beschikbare en reële VTE's voor het ontwikkelplan en het stikstofsaneringsbeleid in het TVG.

De intendant vraagt om in gemeenschappelijk overleg de nodige budgettaire en personeelsmiddelen voor het TVG te oormerken binnen het stikstofsaneringsprogramma.

Piet VANTHEMSCHE

18 januari 2023